

Секція: Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Застосування досвіду фінансового менеджменту малих підприємств країн ЄС в Україні

Сугоняко Дмитро Олександрович

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту

Чернігівського національного технологічного університету

Базилінська Олена Яківна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів

Національного університету "Києво-Могилянська Академія".

Асоційоване членство України в ЄС передбачає активне використання загальноєвропейської практики стимулювання розвитку суб'єктів малого підприємництва. Низька питома вага національних малих підприємств у ВВП держави та показники зайнятості населення свідчить про існування системних проблем в їх діяльності. На думку багатьох експертів, основними серед них є складність процедур відкриття і ведення підприємницької діяльності, дефіцит власних коштів, недоступність кредитних ресурсів, нерозвиненість ринку лізингу, відсутність держзамовлень.

Вивчення досвіду успішної роботи мікро- та малих підприємств країн-членів ЄС демонструє високу ступінь ефективності державних програм підтримки і розвитку малого бізнесу, їх фінансування по лінії різноманітних структурних фондів. При цьому головний акцент робиться на посиленні взаємодії малих, середніх і великих підприємств.

В Європейській Хартії малих підприємств зазначається, що дані підприємства є основою європейської економіки, ключовим джерелом робочих місць і благодатним ґрунтом для бізнесових ідей, при цьому вони є найбільш чутливими до всіх змін, що відбуваються в умовах підприємницької діяльності.

[1].

З 1 січня 2005 р. змінилися підходи і правові регламенти ЄС щодо визначення фінансових порогів показників, згідно до яких відбувається розмежування підприємств на мікро-, малі та середні. До вищезазначеної дати діяльність малих та середніх підприємств в ЄС регулювалась на основі положень Рекомендації Комісії від 3 квітня 1996 року 96/280/ЄЕС «Про визначення малих та середніх підприємств», на початку 2005 року даний нормативний документ був замінений Рекомендацією Комісії 2003/361/ЄС від 6 травня 2003 року «Про визначення мікро-, малих та середніх підприємств».

Порівняльна характеристика даних нормативних документів [2; 3] та зміни, що відбулися в сфері регулювання суб'єктів підприємницької діяльності, відображені в таблиці 1. Як видно з наведених в таблиці даних, зміни стосуються тільки фінансової межі результатів діяльності мікро-, малих та середніх підприємств; при цьому норми щодо чисельності персоналу залишилися незмінними. Пояснюється це тим, що стратегія інноваційного розвитку країн членів ЄС передбачає розвиток і широке впровадження високопродуктивних технологій. В зв'язку з цим встановлення граничних норм валового доходу підприємств буде гальмуючим фактором на шляху їх розвитку та інноваційного оновлення виробництва. За умови перевищення вищезазначених фінансових порогів або штату працівників на протязі двох фінансових років підряд підприємство може втратити свій статус.

В статті 55 Господарського Кодексу України визначенні подібні до загальноєвропейської класифікації підприємств за розміром норми згідно до яких суб'єкти підприємницької діяльності належать до малого підприємництва. Мікропідприємствами вважаються суб'єкти господарювання як фізичні так і юридичні особи середня кількість працівників яких за звітний період не перевищує 10 осіб , а річний дохід суму, еквівалентну 2 мільйонам євро. До суб'єктів малого підприємництва відносяться фізичні і юридичні особи середня кількість працівників за звітний період складає до 50 осіб та річний дохід становить не більше 10 мільйонів євро [4].

Таблиця 1– Критерії розмежування мікропідприємств, малих та середніх підприємств згідно до регламентів ЄС

Критерії	Рекомендація Комісії від 03.04. 1996 р.№ 96/280/ЄЕС			Рекомендація Комісії від 06.05.2003 р. № 2003/361/ЄЕС		
	Мікро- підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства	Мікро- підприємства	Малі підприємства	Середні підприємства
Максимальна кількість працівників, осіб	До 10	До 50	До 250	До 10	До 50	До 250
Максимальний товарообіг, млн євро	–	7	40	–		Не більше 50
Сума річного балансу, млн євро	–	5	27	Не більше 2	Не більше 10	Не більше 43

Проаналізуємо основні показники діяльності малих підприємств в Україні. Кількість суб'єктів малого підприємництва за період 2010-2013 рр. [5] наведена в таблиці 2.

Характерною особливістю малого бізнесу в Україні є значне перевищення індивідуальних підприємців над кількістю мікро- та малих підприємств.

При цьому за даними Державної служби статистики України найбільша кількість суб'єктів малого підприємництва зосереджена в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, а саме 106575 одиниць за підсумками 2013 р., така тенденція є незмінною по рокам періоду, що аналізується. В основному це обумовлено тим, що діяльність в зазначених напрямках не потребує широкого впровадження інноваційних змін.

Перехід національної економіки на іноваційно-інвестиційну модель розвитку передбачає необхідність перш за все зміни підходів до суб'єктів малого підприємництва і розгляду їх як рушійної сили на шляху проведення

радикальних демократичних, соціальних та економічних реформ з розширенням масштабів та географії зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 2 – Показники діяльності малих підприємств України

Роки	Підприємства		Фізичні особи-підприємці	
	Малі підприємства	З них мікропідприємства	Суб'єкти малого підприємництва	З них суб'єкти мікропідприємництва
Кількість суб'єктів господарювання, одиниць				
2010	357241	300445	1804763	1793243
2011	354283	295815	1325619	1313004
2012	344048	286461	1234831	1224315
2013	373809	318477	1328392	1318703

На відміну від національної, загальноєвропейська практика підтримки малого підприємництва свідчить про ефективний розвиток різноманітних форм приватно-державного партнерства, інструменти реалізації яких в кожній країні ЄС є специфічними і залежать від збалансування сумісних інтересів держави і бізнесу. Найбільш розповсюдженими серед них є надання підприємцю на етапі започаткування власної справи допомоги від органів місцевої влади на компенсацію окремих витрат, пошук приватних інвесторів для впровадження інноваційних проектів та партнерів по коопераційній взаємодії, звільнення на деякий час від сплати місцевих податків і зборів, зменшення ставок загальнодержавних податків та розміру відрахувань до соціальних фондів, тимчасове впровадження мораторію на сплату відсотків по кредитах тощо. На національному рівні в країнах ЄС створена потужна мережа організацій і установ підтримки становлення і розвитку суб'єктів малого підприємництва, зокрема у вирішенні загальних організаційних питань. Це Бюро з питань зближення підприємств, Європейський інформаційний центр, Європейська асоціація венчурного капіталу. Допомогу в юридичних питаннях надають Європейський пул економічних інтересів та Європейська акціонерна компанія,

в фінансових – Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд та ін.

В умовах українських реалій без адекватної фінансової підтримки розвитку малого бізнесу та його інноваційного оновлення з боку ЄС не обійтись. Мова іде не тільки про отримання грантів по лінії Європейського банку реконструкції і розвитку для надання консультаційної підтримки підвищення ефективності бізнесу в розмірі до 2 млн євро, але і про можливість створення сумісних підприємств з високою доданою вартістю та експортоорієнтованих з найменш розвиненими країнами ЄС, які підпадають під програми, що фінансуються по лінії фондів вирівнювання і розвитку в сумі більше 4 млн євро. Поряд з цим на національному рівні необхідно шукати можливості виробничої, наукової, інноваційної кооперації з підприємствами середнього та великого бізнесу, створювати на місцях центри координації зусиль підприємців і місцевої влади для отримання преференцій та побудови загальної системи безпеки бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Європейська хартія малих підприємств [Електронний ресурс] / Європейський Союз; Хартія, Міжнародний документ від 19.06.2000. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_860

2. Про визначення мікро-, малих та середніх підприємств [Електронний ресурс] / Рекомендації, Міжнародний документ від 06. 05. 2003 р. – № 2003/361/ЄС //Офіційний вісник Європейського Союзу, 20.5.2003.

3. Про визначення малих та середніх підприємств [Електронний ресурс] / Рекомендації, Міжнародний документ від 03.04.1996р. – № 96/280/ЄС. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_a07

4. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.– Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

5. Державний комітет статистики в Україні [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Бібліографія

Сугоняко Д.О. Застосування досвіду фінансового менеджменту малих підприємств країн ЄС в Україні / Д. О. Сугоняко, О. Я. Базилінська // Актуальні проблеми сучасної економіки реалії сьогодення: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 6-7 березня 2015 р.) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С.134-137.